

Aan de Minister voor Natuur en Stikstof
Aan de Minister voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, de heer Staghouwer
Aan de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Onderwerp: *Uitweg landbouw crises*

11 augustus 2022

Geachte mevrouw van der Wal,
Geachte heer Staghouwer,
Geachte leden van de vaste commissie,

De boeren, het landbouwbeleid en de biodiversiteit bevinden zich in een diepe en ongekende crises, die om duurzame oplossingen en voor de boeren en samenleving acceptabele oplossingen vraagt.

Naar aanleiding van het [NRC artikel van 23 juli22](#), waarin het agritechbedrijf Lely, Rabo, Campina en LTO lobby geanalyseerd wordt, achten wij het nodig onze verdere analyse van achtergronden met u te delen.

De huidige boeren protesten worden gedragen/gevoed/gefinancierd door de Agro-industrie. Die heeft namelijk belang bij de huidige input landbouw, wat hun verdienmodel is. Financieel resultaat op korte termijn is leidend. De Groene Boeren hebben een voorstel, [Groenboerenplan](#), voor landbouw ontwikkeling gepresenteerd, waarin de boer samenwerkt met de natuur en van daar uit de landbouw van de toekomst optimaliseert. Dit is echter een reële bedreiging voor de agro-industrie met haar verdienmodel aan de landbouw.

Boeren worden voor dit onderliggende belang de barricaden op gedreven met een gevoel van onterechte bestaansbedreiging. Zij denken de dupe te worden van maatschappelijke belangen. Maar een verantwoordelijke overheid heeft de zorg en verantwoordelijkheid voor het bestaansrecht van alle mensen tot in de verre toekomst en over de hele wereld (rechten van de mens).

Dat Boeren in opstand komen bij verplicht uitkopen, kunnen wij ons voorstellen, maar dat boeren niet inzien dat ze door de huidige industriële landbouw ontwikkeling uitgerangeerd worden (er verdwijnen dagelijks hierdoor boeren) is onbegrijpelijk.

Het principe van 'verdeel en heers' van de agro-industrie met hun financiële machten en afhankelijkheid ervan, maakt dat boeren hierin machteloos zijn, omdat:

1. De markt van de macht; manipulatie in zgn. vrije wereldhandel (bijvoorbeeld Cargill en anderen) bepaalt de prijzen. Een groot aantal boeren met weinig tijd en/of kennis en kunde voor onderhandelingen staan als aanbieders tegenover een klein aantal groot-afnemers.
2. Boeren een inflexibel productiesysteem hebben; boeren kunnen niet gemakkelijk reageren in de zgn "vrije markt" met aanpassingen van aanbod, waarbij ook veelal houdbaarheid beperkt is en daarmee druk staat op afzet.
3. Landbouw per definitie een overschotmarkt is; dit ter voorkoming van voedselschaarste met bijbehorende maatschappelijke onrust.
4. Landbouw sterk afhankelijk is van oa weersomstandigheden met wisselende opbrengsten tot gevolg. Alle risico wordt door de boer gedragen.
5. Iedere handeling of activiteit door erfbetreders (managers, directeuren van banken en andere agro-industriële bedrijven) wordt beloond conform maatschappelijke norm of daarboven, waarbij de beloning voor de boer onder de kostprijs ligt en veelal een minimum beloning voor arbeid niet gehaald wordt.

Vanuit boven geschetst beeld is de boer met zijn bedrijf een slaaf geworden van een breed uitbuitende, financieel gedreven leidende cultuur, waarin de boerenbevolking en eigenlijk ook de burger van de toekomst lijdend is. De Boer, zijn bedrijf als basis van het leven van nu en de verre toekomst wordt geweld aangedaan. Het mooie beroep van Boer-zijn, waarin hij/zij vorm geeft aan een natuurlijk productie proces met alle mogelijkheden in de samenwerking met de natuur, kan het fundament van de oplossing van de problemen zijn.

De macht van deze agro-industriële belangen is zo groot, dat ze met lobby, framing en landbouw inzichten, bij onderzoek en de overheid, het voor elkaar krijgen, dat gekozen wordt voor symptoom bestrijding van de door de huidige landbouw veroorzaakte problemen. Te noemen zijn naast stikstof als kanarie in de kolenmijn, het fosfaatprobleem en onderstaande problemen:

- 1 oppervlakte- en grondwater vervuiling met mineralen en pesticiden (in de EU heeft Nederland het meest vervuilde water en per hectare het hoogste gebruik van pesticiden).
- 2 idem drinkwater kwaliteit, waarbij pesticiden van de afgelopen 50 jaar met hoge kosten eruit gezuiverd moet worden.
- 3 biodiversiteit aantasting door chemie (stikstof en pesticiden) en industriële landbouw praktijken.
- 4 degeneratie van bodemkwaliteit door gebruik van mest, pesticiden en zware machines (bodemverdichting), zie ook bijlage "Levende bodem laat het gewas functioneren".
- 5 klimaat probleem door grote fossiele input, zoals kunstmest (N productie kost ongeveer 5 x meer CO₂ uitstoot dan vastlegging in gewas).
- 6 import van veevoer met erosie en degeneratie van gronden in de exporterende landen en bij ons een overbemesting als gevolg.
- 7 Intensive veehouderij geeft naast milieu schade, ook gezondheidsschade en risico's op ontstaan van zoönose. Morele dilemma's van misbruik van leven zijn hierbij ook aan de orde (rechten van het dier).
- 8 de boeren worden door het huidige beleid financieel uitgerookt, waardoor de broodnodige boeren bevolking verdwijnt.

Hiermee verdwijnt een landbouw/boeren/mens/cultuur die nodig is om bovengenoemde maatschappelijke problemen, vanuit de basis op te lossen: een Landbouw vanuit de natuur ontwikkeld, passend in een cultuur van zorg voor de toekomst, de aarde en alles wat leeft.

Beleidskeuzen vanuit de oorzaak van alle genoemde maatschappelijke en milieu problemen, zouden leidend moeten zijn, en niet de korte-termijn symptoombestrijding, die in belang van nieuwe verdienmodellen van de agro-industrie is.

Dus niet minder boeren, door uitkoop of uitsanering door een onrechtvaardig verdienmodel aan de landbouw, maar juist meer en vooral ook jonge boeren een maatschappelijk bestaansrecht geven. Als synthetische pesticiden, kunstmest, import van krachtvoer uitgefaseerd worden, de kringloop van voedselproductie hersteld wordt en boeren passend beloond worden, zullen de problemen veroorzaakt door de agrarische sector verdwijnen.

Dit is een maatschappelijke en politieke verantwoordelijkheid die we hebben naar de komende generaties: landbouw regionaal vanuit natuurlijke en culturele mogelijkheden vormgeven om een "basisrecht van leven" voor iedereen op aarde te waarborgen. Hiermee zouden de huidige protesterende boeren meer mee geholpen zijn, dan met het zoeken van symptoombestrijding en technische oplossingen.

De 10 punten van GroeneBoeren geven mooie aanknopingspunten voor een nieuw landbouwbeleid. Wij verzoeken u deze punten als leidraad voor de oplossing van het stikstof en andere problemen te nemen.

Zonnegroet,

Piet van IJendoorn (biologisch-dynamisch boer, oprichter van [de Zonnehoeve](#), voormalig voorzitter van de BD-vereniging en milieudeskundige),
Ook namens PAN Nederland